

Генеральна Асамблея

Розповсюдження: загальне
24 лютого 2010 року

Шістдесят четверта сесія
Пункт 64 Порядку денного

Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю

[На основі доповіді Третього комітету (A/64/434)]

64/142. Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми

Генеральна Асамблея,

знову підтверджуючи Загальну декларацію прав людини² та Конвенцію про права дитини³, а також відзначаючи у 2009 році 20 річницю Конвенції,

також підтверджуючи усі попередні резолюції щодо прав дитини, що приймала Рада з прав людини, Комісія з прав людини та Генеральна Асамблея, найостаннішими з яких є резолюції Ради 7/29 від 28 березня 2008 року⁴, 9/13 від 24 вересня 2008 року⁵, та 10/8 від 26 березня 2009 року⁶, та резолюція Асамблеї 63/241 від 24 грудня 2008 року,

вважаючи, що Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми, текст яких додається до цієї Резолюції, визначають бажані орієнтири для політики та практики з метою удосконалення впровадження Конвенції про права дитини і відповідних положень інших міжнародних

¹ Перевидано з технічних причин 13 квітня 2010 року

² Резолюція 217 А (III)

³ United Nations. *Treaty Series*, vol. 1577, No. 27531

⁴ Див. *Офіційні звіти Генеральної Асамблеї, шістдесят третя сесія, Додаток №53 (A/63/53)*, глава II

⁵ Там же, *Додаток № 53А (A/63/53/Add.1)*, глава I

⁶ Там же, *шістдесят четверта сесія, Додаток №53 (A/64/53)*, глава II, розділ А.

Неофіційний переклад здійснено в рамках спільного проекту Європейського Союзу та ЮНІСЕФ «Розвиток комплексних превентивних послуг для дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей, які опинились у складних життєвих обставинах».

Змістовне редагування – к.ю.н. Христова Ганна Олександрівна, доцент Національного університету "Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого", Головний науковий співробітник Національної академії правових наук України, експерт на постійній основі Всеукраїнського громадського центру «Волонтер».

З офіційним текстом Резолюції можна ознайомитися за адресами:

- англійською мовою – <http://www.unicef.org/videoaudio/PDFs/Guidelines-English.pdf>

- французькою мовою - <http://www.unicef.org/french/protection/files/100407-UNGA-Res-64-142.fr.pdf>

- російською мовою - [\[ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/470/37/PDF/N0947037.pdf?OpenElement\]\(http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/470/37/PDF/N0947037.pdf?OpenElement\)](http://daccess-dds-</p></div><div data-bbox=)

документів, що стосуються захисту та благополуччя дітей, позбавлених батьківського піклування або тих, кому загрожує його втрата,

1. *Вітає* Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми, що містяться у додатку до цієї Резолюції, як перелік орієнтирів, якими варто керуватися під час розробки політики та вдосконалення практики;
2. *Рекомендує* державам зважати на ці Керівні принципи, а також привертати до них увагу відповідних органів законодавчої, виконавчої та судової влади, правозахисників та юристів, засобів масової інформації і широкої громадськості;
3. *Звертається* до Генерального секретаря з проханням вжити, в межах наявних ресурсів, відповідних кроків для розповсюдження Керівних принципів на усіх офіційних мовах Організації Об'єднаних Націй, у тому числі шляхом їх передачі усім державам-членам, регіональним комісіям, відповідним міжурядовим та неурядовим організаціям.

65-е пленарне засідання
18 грудня 2009 року

Додаток

Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми

I. Мета

1. Ці Керівні принципи мають на меті удосконалення впровадження Конвенції про права дитини² і відповідних положень інших міжнародних документів, що стосуються захисту та благополуччя дітей, позбавлених батьківського піклування чи тих, кому загрожує його втрата.

2. Зважаючи на ці міжнародні документи, та враховуючи знання і досвід у цій сфері, що дедалі зростає, Керівні принципи містять бажані орієнтири для політики та практики. Вони призначені для широкого розповсюдження серед усіх, хто безпосередньо чи опосередковано займається питаннями альтернативного догляду, і, зокрема, прагнуть:

a) підтримати зусилля, спрямовані на утримання або повернення дітей під опіку своїх сімей, або, якщо це неможливо – на пошук інших належних і довгочасних рішень щодо догляду за дітьми, включаючи усиновлення або *кафалу* згідно з ісламським правом;

b) вживати заходів для того, щоб у період пошуку таких довгочасних рішень, або у випадках, коли такі рішення неможливі чи не відповідають найкращим інтересам дитини, виявлялися і забезпечувалися найбільш придатні форми альтернативного догляду за дитиною в умовах, що сприятимуть її повному та гармонійному розвитку;

c) надавати допомогу та підтримку урядам стосовно більш якісного виконання ними своїх обов'язків та зобов'язань у цій галузі, враховуючи економічні, соціальні та культурні умови, що існують у кожній державі, та

d) спрямовувати політику, рішення та діяльність усіх зацікавлених сторін, що опікуються питаннями соціального захисту та добробуту дітей як у державному, так і в приватному секторі, включаючи громадянське суспільство.

II. Загальні принципи та перспективи

А. Дитина і сім'я

3. Оскільки сім'я є основоположним елементом суспільства і природним середовищем, що забезпечує зростання, благополуччя та захист дітей, зусилля повинні в першу чергу бути спрямовані на те, щоб дитина мала можливість залишатися чи повернутися під опіку своїх батьків, або, у відповідних випадках – інших близьких родичів. Держава повинна вживати заходів для того, щоб сім'ї мали доступ до відповідних форм підтримки при здійсненні ними опіки над дітьми.

4. Кожна дитина та молода людина повинна жити в середовищі, що забезпечує її підтримку, захист і догляд, а також сприяє повному розкриттю її потенціалу. Діти, які не відчувають достатнього батьківського піклування або взагалі не мають його, наражаються на особливий ризик залишитися без таких умов виховання.

5. У випадках, коли власна сім'я дитини неспроможна, навіть за умов належної підтримки, забезпечувати адекватний догляд за дитиною, залишає дитину або відмовляється від неї, держава несе відповідальність за захист прав дитини та забезпечення відповідного альтернативного догляду спільно з компетентними місцевими органами і належним чином уповноваженими організаціями громадянського суспільства або через них. В обов'язки держави входить здійснення, через її компетентні органи, нагляду за безпекою, благополуччям та розвитком дитини, переданої в умови альтернативного догляду, а також регулярна перевірка відповідності догляду, що надається, належним вимогам.

6. Усі рішення, ініціативи та підходи, на які поширюється сфера дії цих Керівних принципів, повинні прийматися та реалізовуватися в індивідуальному порядку, насамперед з метою забезпечення безпеки та захищеності дитини, а також ґрунтуватися на найкращих інтересах і правах конкретної дитини відповідно до принципу недискримінації та з урахуванням гендерних особливостей. При цьому необхідно повністю дотримуватися права дитини на отримання консультацій, і належним чином враховувати її думку відповідно до рівня її розвитку, та забезпечувати їй доступ до будь-якої необхідної інформації. Необхідно вживати усіх зусиль для того, щоб такі консультації та надання інформації здійснювалися мовою, якій віддає перевагу сама дитина.

7. При застосуванні цих Керівних принципів визначення найкращих інтересів дитини повинно бути спрямоване на вироблення комплексу дій в інтересах дітей, позбавлених батьківського піклування чи тих, кому загрожує його втрата, що найкраще відповідають забезпеченню їх потреб та прав, враховуючи всебічне та персональне сприяння реалізації їх прав у своїй сім'ї, у соціальному та культурному оточенні, та їх статус як суб'єкта права на момент його визначення, та в довгостроковій перспективі. Процес такого визначення повинен зважати, зокрема, на право дитини бути вислуханою та враховувати її думку відповідно до віку та зрілості дитини.

8. Державам необхідно розробляти та впроваджувати комплексну політику забезпечення добробуту та захисту дитини в рамках їх загальної соціальної політики та політики розвитку людського потенціалу, звертаючи увагу на покращення чинної системи надання альтернативного догляду та відображаючи положення, що містяться у цих Керівних принципах.

9. В межах зусиль, спрямованих на запобігання роз'єднанню дітей з їх батьками, державам необхідно намагатися забезпечувати належні та культурно обумовлені заходи, покликані:

а) підтримувати сімейні середовища піклування, чиє функціонування ускладнюється такими чинниками, як інвалідність, наркоманія та алкоголізм, дискримінація сімей представників корінних народів та меншин, а також ситуаціями збройних конфліктів чи іноземної окупації;

b) забезпечувати належний догляд та захист уразливих дітей, наприклад, дітей-жертв жорстокого поводження та експлуатації, покинутих дітей, дітей, які живуть на вулицях, позашлюбних дітей, дітей без супроводу чи відособлених дітей, переміщених дітей та дітей-біженців, дітей трудових мігрантів, дітей осіб, які шукають притулку, дітей, які живуть з ВІЛ/СНІДом та іншими серйозними захворюваннями, або які постраждали від цих хвороб.

10. Необхідно докладати особливих зусиль для подолання дискримінації на основі будь-якого статусу дитини чи її батьків, включаючи бідність, етнічну приналежність, релігію, стать, розумову чи фізичну інвалідність, ВІЛ/СНІД чи інші серйозні захворювання фізичного чи психічного характеру, факт народження поза шлюбом, соціально-економічну стигматизацію та усі інші ознаки та обставини, що можуть стати приводом для відмови від дитини та/або відібрання дитини.

В. Альтернативний догляд

11. Усі рішення, що стосуються альтернативного догляду, необхідно приймати з повним урахуванням того, що дитину, як правило, слід розміщувати якнайближче до місця її звичайного проживання, з тим, щоб полегшити контакт дитини зі своєю сім'єю і сприяти потенційній реінтеграції, а також мінімізувати розрив з її освітнім, культурним та соціальним середовищем.

12. Рішення стосовно дітей у ситуації альтернативного догляду, у тому числі неформального, необхідно приймати з урахуванням важливості забезпечення дітей стабільною домівкою та задоволення їхньої основної потреби у підтримці безпечного та стійкого зв'язку з опікунами (піклувальниками), де головною метою, як правило, є постійність.

13. З дітьми завжди слід поводитися з повагою та гідністю; вони повинні бути надійно захищені від жорстокого поводження, нехтування та усіх форм експлуатації як з боку тих, хто забезпечує догляд, так з боку ровесників і третіх осіб, у будь-якому середовищі, де ці діти перебувають під доглядом.

14. Вилучення дитини з сім'ї повинно розглядатися як крайній засіб, і повинно, наскільки це можливо, бути тимчасовим і мати мінімальну тривалість. Рішення щодо вилучення повинні регулярно переглядатися, і повернення дитини під батьківське піклування після того, як будуть ліквідовані чи зникнуть первинні причини вилучення, повинно відповідати найкращим інтересам дитини згідно з оцінкою, передбаченою у пункті 49.

15. Фінансова неспроможність чи матеріальна бідність, або умови, що безпосередньо або виключно виникли внаслідок бідності, ніколи не повинні вважатися єдиною підставою для вилучення дитини з-під батьківської опіки, передачі дитини в умови альтернативного догляду чи завадою для її реінтеграції, однак вони повинні розглядатися як сигнал про необхідність надання сім'ї потрібної допомоги.

16. Необхідно приділяти увагу просуванню та забезпеченню усіх інших прав, що мають особливу значимість для дітей, позбавлених батьківського піклування, включаючи, але не обмежуючись, доступом до освітніх, медичних та інших базових послуг, правом на ідентичність, свободу релігії чи вірувань, правом на мову і захист майнових і спадкових прав.

17. Рідні брати та сестри, які живуть разом, як правило, не повинні роз'єднуватися в результаті їх передачі в умови альтернативного догляду, за виключенням випадків, коли існує явний ризик жорстокого поводження або будь-яка інша підстава відповідно до найкращих інтересів дитини. У будь-якому випадку необхідно докладати усіх зусиль з тим, щоб рідні брати і сестри мали можливість підтримувати зв'язок між собою, якщо це не суперечить їх бажанням чи інтересам.

18. Визнаючи той факт, що у більшості країн більша частина дітей, залишених без батьківського піклування, знаходиться під неформальним доглядом родичів чи інших осіб, держави повинні намагатися розробляти відповідні засоби, що відповідають цим Керівним принципам, аби забезпечити благополуччя та захист дітей у ситуаціях такого неформального догляду, при цьому віддаючи належне культурним, гендерним та релігійним відмінностям і практикам, що не суперечать правам та найкращим інтересам дитини.

19. Жодна дитина ні за яких обставин не повинна залишатися без підтримки і захисту законного опікуна (піклувального) чи іншої визнаної відповідальної дорослої особи або компетентного державного органу.

20. Альтернативний догляд у жодному разі не повинен надаватися з основною метою сприяння досягненню політичних, релігійних чи економічних цілей осіб, які піклуються про дитину.

21. Використання закладів інтернатного типу повинно обмежуватися тими випадками, коли ці умови є особливо придатними, необхідними і конструктивними для конкретної дитини, і такими, що відповідають її найкращим інтересам.

22. Згідно з поширеною серед експертів думкою, альтернативний догляд за дітьми молодшого віку, особливо у віці до 3 років, повинен надаватися у сімейному середовищі. З цього принципу можуть бути зроблені виключення, якщо йдеться про запобігання роз'єднанню рідних братів і сестер, а також у випадках, коли розміщення дитини здійснюється в екстремому порядку або на заздалегідь встановлений і дуже обмежений термін із запланованою подальшою реінтеграцією у сім'ю чи іншим належним довгостроковим рішенням щодо неї.

23. Визнаючи той факт, що заклади інтернатного типу та догляд на сімейній основі доповнюють одне одного у забезпеченні потреб дітей у місцях, де продовжують існувати великі інтернатні заклади (інституції) для дітей, необхідно розробляти альтернативи у контексті загальної стратегії де-інституціоналізації з чітко визначеними цілями та завданнями, що уможливить їх поступову ліквідацію. З цією метою державам необхідно встановлювати стандарти догляду, щоб забезпечити якість та умови, що сприятимуть розвитку дитини, наприклад, індивідуальний догляд та догляд у малих групах, а також оцінити існуючі заклади на предмет відповідності цим стандартам. Рішення щодо створення чи дозволу на створення нових інтернатних закладів, як державних, так і приватних, необхідно приймати з урахуванням завдань і стратегії де-інституціоналізації.

Заходи для сприяння застосуванню

24. Державам слід у максимальних межах наявних ресурсів і у відповідних випадках – в рамках співробітництва у цілях розвитку – виділяти людські та фінансові ресурси для забезпечення оптимального і поступового впровадження цих Керівних принципів на своїй території у своєчасний спосіб. Держави повинні сприяти активному співробітництву між усіма компетентними органами і приверненню особливої уваги до питань благополуччя дітей і сім'ї усіх міністерств, що безпосередньо чи опосередковано займаються такими питаннями.

25. Держави несуть відповідальність за визначення необхідності міжнародного співробітництва у процесі впровадження цих Керівних принципів і підготовку запитів щодо такого співробітництва. Відповідні звернення необхідно належним чином розглядати та давати на них позитивну відповідь, якщо це можливо і доцільно. Активна реалізація цих Керівних принципів має стати частиною програм співробітництва та розвитку. Надаючи допомогу певній державі, іноземні структури повинні утримуватися від будь-яких ініціатив, що суперечать цим Керівним принципам.

26. Жодне формулювання у цих Керівних принципах не повинно тлумачитися як таке, що заохочує чи визнає більш низькі стандарти, ніж ті, що можуть існувати у тій чи іншій державі, включаючи її національне законодавство. Аналогічним чином, компетентним органам влади,

професійним організаціям та іншим структурам рекомендується розробляти національні чи професійні керівні принципи, що ґрунтуватимуться на букві та дусі цих Керівних принципів.

III. Сфера дії Керівних принципів

27. Ці Керівні принципи призначаються для належного використання в умовах альтернативного формального догляду за усіма особами у віці до 18 років, якщо закон не встановлює більш ранній рік досягнення повноліття. Коли це конкретно вказано, ці Керівні принципи також застосовуються до ситуацій неформального догляду, належним чином враховуючи важливу роль, що відіграють родичі та громада, і зобов'язання держав стосовно усіх дітей, позбавлених батьківського піклування чи опіки з боку своїх опікунів (піклувальників) за законом чи звичаями, як це передбачено у Конвенції про права дитини².

28. Підходи, що містяться у цих Керівних принципах, також можуть застосовуватися у відповідних випадках по відношенню до молодих людей, які перебували в умовах альтернативного догляду і потребують подальшого догляду чи підтримки протягом перехідного періоду після досягнення ними повноліття відповідно до чинного законодавства.

29. Для цілей цих Керівних принципів та враховуючи, зокрема, виключення, вказані в пункті 30 нижче, застосовуються наступні визначення:

a) діти, які залишилися без батьківського піклування: це усі діти, які за будь-яких причин та за будь-яких обставин не знаходяться під цілодобовою опікою принаймні одного з батьків. Діти, позбавлені батьківського піклування, які знаходяться за межами країни свого постійного проживання чи потерпілі внаслідок надзвичайних ситуацій, можуть визначатися як:

(i) «діти без супроводу» — якщо про них не піклується інший родич або доросла людина, яка згідно з законом чи за звичаями несе за це відповідальність, або

(ii) «відособлені діти» - якщо вони роз'єднані з їх попереднім опікуном (піклувальником) за законом чи звичаями, однак, тим не менш, можуть перебувати у супроводі іншого родича;

b) альтернативний догляд може приймати форму:

(i) неформального догляду: будь-яка форма приватного догляду, що надається у сімейному середовищі, де про дитину піклуються на постійній чи безстроковій основі родичі або друзі (неформальне піклування родичів), або інші особи у своїй індивідуальній якості, за ініціативою дитини, її батьків чи іншої особи, коли така форма догляду здійснюється не за рішенням адміністративного, судового чи іншого належним чином уповноваженого органу;

(ii) формального догляду: усі види догляду, що надаються у сімейному середовищі за рішенням компетентного адміністративного чи судового органу, а також усі види догляду, що надають заклади інтернатного типу, у тому числі приватні, в результаті адміністративних чи судових заходів чи без них;

c) з точки зору оточення, у якому надається догляд, альтернативний догляд розділяється на:

(i) піклування з боку родичів: сімейний догляд у розширеній сім'ї дитини чи у родині знайомих дитині близьких друзів сім'ї як формального, так і неформального характеру;

(ii) виховання у прийомній сім'ї: ситуації, коли з метою надання альтернативного догляду, компетентний орган влаштовує дитину для спільного проживання в сім'ю,

яке не є рідною сім'єю дитини, і яка відбирається, проходить атестацію і затверджується для надання такого догляду, і за діяльністю якої здійснюється відповідний контроль;

(iii) інші форми влаштування дітей на базі сім'ї чи передачі їх в оточення, схоже на сімейне;

(iv) догляд у закладах інтернатного типу: догляд, що надається у будь-якому груповому середовищі несімейного типу, такому, як безпечні місця для невідкладного догляду за дитиною, транзитні центри у надзвичайних ситуаціях, та усі інші заклади інтернатного типу з наданням коротко- та довгострокового догляду, включаючи групове проживання в будинку;

(v) контрольовані незалежні форми проживання для дітей;

d) сторони, що відповідають за альтернативний догляд:

(i) організації — державні чи приватні органи і служби, що організують альтернативний догляд за дітьми;

(ii) заклади – окремі державні чи приватні установи, що забезпечують догляд інтернатного типу для дітей.

30. Втім, альтернативний догляд, передбачений цими Керівними принципами, не поширюється на:

a) осіб у віці до 18 років, які були позбавлені волі на основі рішення судового чи адміністративного органу за підозрою, обвинуваченням чи визнанням винними у порушенні закону, і чий випадок підпадає під дію Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх⁷ та Правил Організації Об'єднаних Націй щодо захисту неповнолітніх, позбавлених волі⁸;

b) догляд з боку прийомних батьків з моменту, коли конкретна дитина фактично передається під їхню опіку на основі рішення про усиновлення, що набуло законної сили – саме з цього моменту, для цілей цих Керівних принципів, вказана дитина вважається такою, що перебуває під батьківським піклуванням. Втім, Керівні принципи застосовуються під час перебування дитини у потенційних усиновителів перед усиновленням чи продовж випробувального терміну, якщо вони не суперечать вимогам, що регулюють таке перебування, як це передбачено іншими міжнародними договорами;

c) неформальні форми догляду, коли дитина добровільно проживає з родичами чи друзям з метою відпочинку чи з інших причин, не пов'язаних із загальною неспроможністю чи небажанням її батьків забезпечувати адекватний догляд за дитиною.

31. Компетентним органам та іншим зацікавленим сторонам також рекомендується використовувати ці Керівні принципи, наскільки це можливо, в інтернатах, лікарнях, центрах для дітей з психічними та фізичними вадами чи іншими особливими потребами, в таборах, на робочих місцях та в інших закладах, які займаються питаннями догляду за дітьми.

IV. Попередження потреби в альтернативному догляді

A. Пропагування батьківського піклування

⁷ Резолюція 40/33, додаток

⁸ Резолюція 45/113, додаток

32. Державам необхідно провадити політику, яка б забезпечувала підтримку сімей у виконанні ними їх обов'язків у відношенні до дитини, а також заохочувала дотримання права дитини на спілкування з обома батьками. Така політика повинна бути спрямована на викорінення основоположних причин залишення дітей, відмови від дитини та роз'єднання дитини з її сім'єю, зокрема шляхом забезпечення права на реєстрацію народження, доступу до адекватного житла і базових медичних послуг, освіти та соціального забезпечення, а також шляхом підтримки заходів, спрямованих на подолання бідності, дискримінації, маргіналізації, стигматизації, насильства і сексуального розбещення дітей, а також зловживання психоактивними речовинами.

33. Державам слід розробляти та впроваджувати послідовні та взаємно підсилюючі стратегії розвитку сім'ї, покликані заохочувати та зміцнювати спроможність батьків піклуватися про своїх дітей.

34. Державам слід реалізовувати ефективні заходи для попередження залишення дітей, відмови від дитини та роз'єднання дитини з її сім'єю. Соціальна політика та програми повинні, між іншим, сприяти формуванню у сімей навичок, наданню їм можливостей та засобів з тим, щоб вони могли адекватно забезпечувати захист, догляд та розвиток своїх дітей. У зв'язку з цим необхідно об'єднати взаємодоповнюючі можливості держави і громадянського суспільства, у тому числі – неурядових організацій, релігійних лідерів та ЗМІ. Такі заходи соціального захисту повинні включати в себе наступне:

a) послуги щодо зміцнення сім'ї, наприклад, навчальні курси та заняття з питань батьківства, заохочення позитивних взаємостосунків між батьками та дітьми, розвиток навичок з розв'язання конфліктів, можливості для працевлаштування та отримання доходу і, за необхідності – соціальну допомогу;

b) допоміжні соціальні послуги, наприклад, денний догляд, послуги з посередництва та примирення, лікування алкогольної та наркотичної залежності, фінансову допомогу та послуги для батьків і дітей з інвалідністю. Такі послуги, бажано комплексного та ненастирливого характеру, повинні бути безпосередньо доступні на рівні громади; вони мають забезпечувати активну участь сімей у якості партнерів, об'єднуючи їх ресурси з можливостями громади та осіб, які піклуються про дитину;

c) молодіжну політику, спрямовану на розширення можливостей молодих людей позитивно вирішувати проблеми повсякденного життя, включаючи рішення щодо залишення батьківського дому, а також на підготовку майбутніх батьків, здатних приймати поінформовані рішення стосовно власного статевого і репродуктивного здоров'я, та виконувати свої обов'язки у цьому відношенні.

35. Для підтримки сім'ї необхідно застосовувати різноманітні додаткові засоби і методи, що можуть змінюватися у процесі надання допомоги: відвідування на дому, групові зустрічі з іншими сім'ями, зустрічі для обговорення конкретних випадків, а також забезпечення виконання зобов'язань конкретною сім'єю. Ці методи повинні бути спрямовані як на зміцнення внутрішніх сімейних стосунків, так і на пропагування інтеграції конкретної сім'ї у громаду.

36. Особливу увагу слід приділяти - відповідно до локальних норм – створенню та пропагуванню послуг з підтримки та догляду для одиноких та неповнолітніх батьків та їхніх дітей, народжених як у шлюбі, так і поза шлюбом. Державам необхідно вживати заходів для того, щоб неповнолітні батьки користувалися усіма правами, що впливають з їхнього статусу як батьків, так і дітей, включаючи доступ до усіх послуг, необхідних для їх власного розвитку, до допомоги, на яку мають право батьки, а також право на спадщину. Слід вживати заходів для забезпечення захисту вагітних неповнолітніх дівчат і гарантування продовження ними здобуття освіти. Також необхідно вживати заходів, спрямованих на протидію стигматизації одиноких та неповнолітніх батьків.

37. Підтримку та послуги необхідно надавати рідним братам та сестрам, які втратили своїх батьків чи осіб, які їх замінювали, і вирішили залишитися разом у своєму домогосподарстві за умов, якщо найстарша дитина бажає і здатна виступати у якості голови домогосподарства. Держави повинні вживати заходів, включаючи призначення опікуна (піклувальника), іншої визнаної відповідальної дорослої особи чи, де це доцільно – державного органу, уповноваженого законом виступати в якості опікуна, як передбачено у Пункті 19 цих Керівних принципів, з тим, щоб такі сім'ї користувалися обов'язковим захистом від усіх форм експлуатації та жорстокого поводження, а також перебували під доглядом і отримували підтримку з боку місцевої громади та її компетентних служб, наприклад, соціальних працівників. При цьому особлива увага повинна приділятися здоров'ю дітей, їх житловим умовам, освіті та правам дітей на спадщину. Крім того, увагу варто приділяти тому, щоб голова такого домогосподарства, окрім користування своїми правами як голови сім'ї, також зберігав усі права, що впливають з його/її статусу дитини, включаючи доступ до освіти та дозвілля.

38. Держави повинні забезпечувати можливості для денного догляду за дитиною, включаючи школу продовженого дня та догляд під час перепочинку, що дозволить батькам краще виконувати повний обсяг своїх сімейних обов'язків, включаючи додаткові обов'язки у зв'язку з доглядом за дітьми з особливими потребами.

Попередження роз'єднання з сім'єю

39. Необхідно розробити та послідовно застосовувати відповідні критерії на основі раціональних професійних принципів для оцінювання ситуації з дитиною та сім'єю, включаючи фактичні та потенційні можливості сім'ї з точки зору догляду за дитиною у тих випадках, коли компетентний орган чи заклад має усі підстави вважати, що добробут дитини знаходиться під загрозою.

40. Рішення, що стосуються вилучення дитини чи реінтеграції, повинні ґрунтуватися на такій оцінці, і прийматися фахівцями з відповідною кваліфікацією та підготовкою, від імені чи за дорученням компетентного органу, після всебічних консультацій з усіма зацікавленими сторонами та з урахуванням необхідності планування майбутнього для дитини.

41. Державам рекомендується вживати заходів для всебічного захисту та гарантування прав у період вагітності, народження та грудного вигодовування з тим, щоб забезпечити гідні та рівні умови для належної вагітності та догляду за дитиною. Таким чином, необхідно впроваджувати програми підтримки для матерів та батьків, особливо неповнолітніх батьків, які зазнають труднощів при виконанні своїх батьківських обов'язків. Такі програми мають бути спрямовані на розширення можливостей, що дозволять матерям і батькам виконувати свої батьківські обов'язки в гідних умовах, при цьому унеможлиблюючи обставини, що змушують їх відмовлятися від дитини через власну уразливість.

42. У випадку залишення дитини чи відмови від неї, державам слід вживати заходів для того, щоб це відбувалося в умовах конфіденційності та безпеки для дитини, з дотриманням її права на доступ до інформації про власне походження, якщо це доцільно і така можливість передбачена законодавством цієї держави.

43. Державам необхідно виробити чітку політику щодо вирішення ситуацій, коли дитина була залишена анонімно; така політика повинна передбачати порядок розшуку родини та воз'єднання з сім'єю, або передачі дитини на виховання до родичів. Політика також повинна передбачати можливість своєчасного ухвалення рішення про влаштування дитини в сім'ю на постійній основі та оперативну організацію такого влаштування.

44. У разі звернення до державної чи приватної організації або установи батьків чи законних опікунів (піклувальників), які бажають повністю відмовитися від дитини, держава повинна вжити

заходів для того, щоб сім'я отримала належні консультації та соціальну підтримку з тим, щоб заохотити її продовжувати піклуватися про дитину. У разі, якщо це не вдалось, необхідно провести належну професійну оцінку і встановити, чи не бажають інші члени сім'ї взяти на себе постійну відповідальність за дитину, і чи будуть такі форми опіки (піклування) відповідати найкращим інтересам дитини. Якщо такі форми влаштування неможливі або не відповідають найкращим інтересам дитини, необхідно вжити заходів для того, щоб відшукати для неї іншу сім'ю для влаштування на постійній основі впродовж прийнятного строку.

45. У разі звернення до державної чи приватної організації або установи батьків чи опікунів (піклувальників), які бажають передати дитину під опіку на короткий чи невизначений термін, держава повинна забезпечити надання їм консультацій і соціальної підтримки, які заохотили б їх продовжувати піклуватися про дитину. Дитину слід влаштовувати в умови альтернативного догляду тільки у тих випадках, коли усі зусилля вичерпано і існують допустимі та прийнятні аргументи на користь передачі її під такий догляд.

46. Необхідно забезпечити спеціальну підготовку вчителів та інших осіб, які працюють з дітьми, щоб допомогти їм виявляти ситуації жорстокого поводження, нехтування, експлуатації та загрози залишення дитини без батьківського піклування, а також інформувати компетентні органи про такі ситуації.

47. Будь-яке рішення щодо вилучення дитини проти волі її батьків повинно прийматися компетентним органом відповідно до чинного законодавства та процедур, і підлягати судовому перегляду, а для батьків має бути гарантоване право на оскарження і доступ до відповідного юридичного представництва.

48. У разі можливого позбавлення волі єдиного чи основного опікуна (піклувальника) дитини в результаті попереднього ув'язнення чи за вироком суду, у відповідних випадках слід віддавати перевагу заходам, не пов'язаним з позбавленням волі та попереднім ув'язненням, з належним урахуванням найкращих інтересів дитини. Державам слід брати до уваги найкращі інтереси дитини при прийнятті рішень стосовно вилучення дітей, які народилися у в'язниці, і дітей, які живуть у в'язниці разом з одним із батьків. До вилучення таких дітей необхідно підходити так само, як і до інших випадків, коли вирішується питання про вилучення дитини з сім'ї. Необхідно вжити усіх зусиль для того, щоб діти, які залишаються у місцях позбавлення волі разом з батьком чи матір'ю, отримували адекватний догляд і захист, з гарантуванням їх особистого статусу як вільних індивідів та доступу до суспільної діяльності.

В. Сприяння реінтеграції у сім'ю

49. Для того, щоб підготувати та підтримати дитину та її сім'ю у зв'язку з можливим поверненням дитини в родину, ситуація дитини повинна бути належним чином оцінена відповідно призначеною особою чи групою, що має доступ до мультидисциплінарного консультування за участю різних зацікавлених сторін (дитина, сім'я, особа, яка здійснює альтернативний догляд), з тим, щоб вирішити, чи можлива реінтеграція дитини у сім'ю, чи відповідає це найкращим інтересам дитини, які кроки потрібно здійснити у зв'язку з цим і під чийм спостереженням.

50. Цілі реінтеграції та основні завдання сім'ї і особи, яка здійснює альтернативний догляд, повинні бути викладені у письмовій формі та узгоджені усіма зацікавленими сторонами.

51. Компетентний орган повинен встановити, підтримувати та контролювати регулярні та необхідні контакти між дитиною та її сім'єю у цілях реінтеграції.

52. У разі ухвалення відповідного рішення реінтеграція дитини у свою сім'ю повинна здійснюватися у вигляді поступового та контрольованого процесу, що супроводжується

подальшими заходами підтримки з урахуванням віку, потреб і здібностей дитини, що розвиваються, а також причин роз'єднання з сім'єю.

V. Засади надання догляду

53. Для того, щоб задовольнити специфічні психоемоційні, соціальні та інші потреби кожної дитини, яка залишилася без батьківського піклування, державам необхідно вжити усіх можливих заходів для забезпечення законодавчих, політичних і фінансових умов для надання адекватних варіантів альтернативного догляду, віддаючи перевагу догляду на основі родини та громади.

54. Державам необхідно забезпечити наявність низки варіантів альтернативного догляду, що відповідатимуть загальним підходам, на яких базуються ці Керівні принципи, у випадку невідкладного, короткострокового та довгострокового догляду.

55. Держави повинні вжити заходів для того, щоб усі структури та окремі особи, які залучені до здійснення альтернативного догляду за дітьми, отримували необхідні дозволи компетентних органів на здійснення такої діяльності і були об'єктом регулярного моніторингу та перевірок з боку останніх відповідно до цих Керівних принципів. У зв'язку з цим відповідні компетентні органи повинні розробити адекватні критерії для оцінювання професійної та етичної придатності осіб, які забезпечують догляд, а також для їхньої акредитації, моніторингу та нагляду за ними.

56. Що стосується форм неформального догляду за дитиною, чи то з боку її родичів, чи перебування її з друзями сім'ї або іншими особами, державам потрібно, де це можливо, заохочувати таких осіб, які піклуються про дитину, належним чином інформувати про це компетентні органи з тим, щоб вони самі та діти могли отримувати будь-яку необхідну фінансову чи іншу підтримку для забезпечення добробуту та захисту дитини. Коли це можливо і доцільно, держави повинні заохочувати та стимулювати формалізацію особами, які неофіційно доглядають за дитиною, відповідного виду догляду через деякий час і за згоди дитини та її батьків, якщо такий вид догляду до цього часу відповідав найкращим інтересам дитини і, як очікується, продовжуватиме відповідати їм у доступному для огляду майбутньому.

VI. Визначення найбільш відповідної форми догляду

57. Ухвалення рішень щодо альтернативного догляду в найкращих інтересах дитини повинно здійснюватися у судовому, адміністративному чи іншому адекватному і визнаному порядку, із забезпеченням правових гарантій, включаючи, де це доцільно, юридичне представництво від імені дітей при будь-яких юридичних провадженнях. Рішення повинні ґрунтуватися на ретельній оцінці, плануванні та аналізі з використанням усталених структур та механізмів; вони повинні виконуватися в індивідуальному порядку спеціалістами з адекватною кваліфікацією, які, якщо це можливо, мають входити до складу мультидисциплінарної групи. На усіх етапах прийняття рішення повинні проводитися ґрунтовні консультації з дитиною, відповідно до її здібностей, що розвиваються, а також з її батьками чи особами, що їх замінюють. У зв'язку з цим усі зацікавлені особи мають отримувати необхідну інформацію, на основі якої вони зможуть сформулювати свою позицію. Держави мають докладати усіляких зусиль для забезпечення адекватних ресурсів та каналів для підготовки і визнання спеціалістів, відповідальних за визначення найкращих форм догляду, задля сприяння відповідності положенням цих Керівних принципів.

58. Оцінка повинна проводитися оперативно, всебічно та ретельно. При цьому необхідно зважати на безпосередню безпеку та благополуччя дитини, а також на довгостроковий догляд та перспективи її розвитку. Оцінка повинна охоплювати особисті якості та особливості розвитку дитини, її етнічну, культурну, мовну та релігійну приналежність, сімейне та соціальне середовище, стан здоров'я і будь-які особливі потреби.

59. Результати первинних та перевірочних звітів мають використовуватися у якості базових інструментів для планування рішень з моменту їх укладання компетентними органами з тим, щоб уникнути, зокрема, непотрібних затримок і суперечливих рішень.

60. Часті зміни оточення, у якому забезпечується догляд, негативно впливають на розвиток дитини та на її здатність формувати прихильність до інших, тому таких ситуацій слід уникати. Короткострокові розміщення повинні мати на меті створення умов для пошуку постійного рішення щодо влаштування дитини. Постійність оточення дитини має бути гарантоване без непотрібних затримок шляхом реінтеграції дитини у її кровну родину або у сім'ю її родичів; якщо це неможливо, то дитині слід знайти альтернативне стабільне сімейне середовище, або, у разі застосування пункту 21 – стабільний і адекватний заклад інтернатного типу.

61. Планування надання догляду та постійної опіки (піклування) має здійснюватися якомога раніше, в ідеалі – ще до передачі дитини під опіку, з урахуванням безпосередніх і довгострокових переваг і недоліків кожного варіанту, що розглядається. Таке планування має включати коротко- та довгострокові пропозиції.

62. При плануванні догляду та постійної опіки в першу чергу потрібно звернути увагу на наступне: характер та ступінь прив'язаності дитини до своєї сім'ї; спроможність родини гарантувати добробут і гармонійний розвиток дитини; потреба чи бажання дитини відчувати себе частиною сім'ї; бажаність того, щоб дитина залишалася у своїй місцевості громаді чи країні; її культурне, мовне та релігійне коріння; стосунки дитини з рідними братами та сестрами з огляду на уникнення їх роз'єднання.

63. План повинен, між іншим, чітко формулювати цілі влаштування дитини та засоби для досягнення таких цілей.

64. Дитині та її батькам або опікунам (піклувальникам) має бути надана повна інформація про існуючі варіанти альтернативного догляду, наслідки кожного з таких варіантів та про їхні права і обов'язки у кожному випадку.

65. Підготовка, виконання та оцінка захисних заходів у відношенні до дитини повинна здійснюватися з максимально можливим залученням її батьків чи опікунів (піклувальників), а також потенційних опікунів (піклувальників) або прийомних батьків (батьків-вихователів), зважаючи на конкретні потреби, переконання та особливі бажання дитини. На прохання дитини, батьки, опікуни (піклувальники), а також інші важливі у житті дитини особи можуть отримати консультації у ході будь-якого процесу прийняття рішень, на розсуд компетентного органу.

66. Державам необхідно вжити заходів для того, щоб будь-яка дитина, розміщена в умови альтернативного догляду за рішенням уповноваженого судового, адміністративного чи іншого компетентного органу, а також її батьки чи особи, які їх замінюють, мали можливість оскаржити рішення щодо влаштування дитини у суді. Вони повинні бути поінформовані про свої права і отримувати допомогу у їх реалізації.

67. Держави повинні забезпечувати право будь-якої дитини, що перебуває в умовах тимчасового догляду, на регулярну та ретельну перевірку – бажано не рідше, ніж раз на три місяці – правильності догляду, що надається, та поводження з дитиною, насамперед враховуючи її особистий розвиток та будь-які потреби, що змінюються, а також зміни у сімейному середовищі та адекватність і необхідність її чинного місцеперебування. Перевірка повинна здійснюватися кваліфікованими та уповноваженими особами за повної участі дитини та усіх важливих для дитини осіб.

68. Дитина повинна бути підготовлена до усіх змін стосовно умов надання догляду в результаті процесів планування та перевірки.

VII. Забезпечення альтернативного догляду

A. Політика

69. Держава чи відповідні державні органи зобов'язані забезпечувати розробку та впровадження скоординованої політики з питань формального та неформального догляду за усіма дітьми, які залишилися без батьківського піклування. Така політика повинна ґрунтуватися на надійній інформації та перевірених статистичних даних. Політика повинна встановлювати процес визначення того, хто несе відповідальність за дитину, враховуючи роль батьків чи осіб, що їх замінюють, у забезпеченні її захисту, догляду за нею та розвитку. Презумпція відповідальності – якщо не було доведено інше – лежить на батьках дитини або особах, що їх замінюють.

70. Усі державні структури, що займаються влаштуванням та наданням допомоги дітям, які залишилися без батьківського піклування, повинні розробити та ухвалити у співпраці з громадянським суспільством політику і процедури, що сприятимуть обміну інформацією та формуванню мереж агенцій і окремих осіб з метою забезпечення ефективного догляду, подальшого супроводу та захисту цих дітей. Місцезнаходження та/або структура організації, що відповідає за нагляд за альтернативним доглядом, повинна забезпечувати її максимальну доступність для тих, хто потребує її послуг.

71. Особливу увагу слід приділити якості альтернативного догляду, що надається як у закладах інтернатного типу, так і на базі сім'ї. Зокрема, йдеться про професійну кваліфікацію, відбір, підготовку і контроль за особами, які надають догляд. Їхні обов'язки та функції повинні бути чітко визначені і роз'яснені з огляду на ролі і функції батьків чи осіб, що їх замінюють.

72. Компетентні органи влади у кожній країні повинні розробити положення, які б закріплювали права дітей в умовах альтернативного догляду, відповідно до цих Керівних принципів. Діти, які отримують альтернативний догляд, повинні повністю розуміти правила, норми та завдання того чи іншого середовища, де надається догляд, а також знати свої права і обов'язки у цьому середовищі.

73. Надання альтернативного догляду повинно ґрунтуватися на письмовому положенні, що визначає цілі та завдання надання таких послуг, а також характер зобов'язань осіб, які забезпечують такий догляд щодо дитини, відповідно до стандартів, встановлених Конвенцією про права дитини², цих Керівних принципів та права, що підлягає застосуванню. Усі особи, які надають догляд, повинні мати належну кваліфікацію чи пройти атестацію відповідно до правових вимог щодо надання послуг з альтернативного догляду.

74. Необхідно запровадити нормативну базу з тим, щоб забезпечити стандартний процес передачі дитини в умови надання альтернативного догляду.

75. Необхідно поважати та усіляко підтримувати культурну і релігійну практику щодо надання альтернативного догляду, у тому числі з урахуванням гендерних аспектів, у тих випадках, коли це очевидно відповідає правам і найкращим інтересам дитини. Процес визначення, чи такі практики заслуговують на підтримку та просування, має відбуватися в умовах широкого залучення зацікавлених сторін, за участю культурних та релігійних діячів, а також спеціалістів, які працюють з дітьми, які залишились без батьківського піклування, батьків та інших зацікавлених осіб, а також самих дітей.

1. Неформальний догляд

76. З метою забезпечення дотримання належних умов при неформальному догляді, що здійснюють окремі особи та сім'ї, державам необхідно визнати роль, що відіграє така форма

догляду, а також вжити адекватних заходів для підтримки його оптимального здійснення на основі оцінки того, яке саме середовище може потребувати особливої допомоги чи контролю.

77. Де це необхідно, компетентним органам слід заохочувати осіб, які здійснюють неформальний догляд, до надання інформації про форму догляду та намагатися розширювати доступ таких осіб до усіх послуг та пільг, здатних допомогти їм у виконанні їхніх обов'язків щодо догляду та захисту дитини.

78. Держава має визнати фактичну відповідальність за дитину осіб, які здійснюють неформальний догляд.

79. Державам необхідно розробити спеціальні та доречні заходи, покликані захистити дітей в умовах неформального догляду від жорстокого поводження, нехтування, дитячої праці та усіх інших форм експлуатації, звертаючи особливу увагу на неформальний догляд, що здійснюють особи, які не є родичами дитини, або родичі, яких дитина раніше не знала, чи ті родичі, що знаходяться далеко від місця постійного проживання дитини.

2. Загальні умови, що застосовуються до усіх форм альтернативного догляду

80. Передачу дітей в умови альтернативного догляду слід здійснювати максимально делікатно і у дружній до дитини спосіб, зокрема, за участю спеціально підготовлених фахівців, які, як правило, не повинні бути одягнені у будь-яку уніформу.

81. Коли дитина опиняється в умовах альтернативного догляду, необхідно усіма засобами заохочувати і сприяти її контактам з членами сім'ї та з іншими близькими для неї людьми – друзями, сусідами і колишніми вихователями – відповідно до вимог захисту та дотримання найкращих інтересів дитини. За умов відсутності контактів з сім'єю дитина повинна мати доступ до інформації про ситуацію з членами її сім'ї.

82. Держави повинні приділяти особливу увагу тому, щоб діти, які знаходяться в умовах альтернативного догляду внаслідок ув'язнення чи тривалої госпіталізації їхніх батьків, мали можливість підтримувати зв'язок зі своїми батьками.

83. Особи, які піклуються про дитину, повинні вживати заходів для того, щоб дитина отримувала адекватну кількість корисного та повноцінного харчування відповідно до традиційного місцевого раціону і відповідних норм харчування, а також відповідно до релігійних переконань дитини. За необхідності дитині слід пропонувати відповідні поживні добавки.

84. Опікуни (піклувальники) повинні піклуватися про здоров'я дітей, за яких вони відповідають; вони мають вживати заходів для того, щоб дитина, у разі потреби, могла отримати медичну допомогу, консультації та послуги.

85. Діти, відповідно до своїх прав, повинні мати доступ до формальної, неформальної та професійної освіти в максимальному обсязі, можливому в закладах освіти за їх місцем проживання.

86. Особи, що піклуються про дитину, повинні забезпечувати повагу до права кожної дитини, у тому числі – дітей-інвалідів, дітей, які живуть з ВІЛ/СНІДом чи постраждали від цієї хвороби, дітей з іншими особливими потребами - на розвиток через гру та дозвілля; крім того, повинні створюватися умови для таких занять як всередині, так і за межами середовища, у якому здійснюється догляд. Необхідно всіма засобами заохочувати та спрощувати контакти з іншими дітьми та іншими представниками місцевої громади.

87. В усіх формах догляду повинні задовольнятися особливі потреби дітей з точки зору безпеки, охорони здоров'я, харчування, розвитку та інші потреби немовлят та дітей молодшого віку, у тому числі тих, хто має особливі потреби, включаючи формування поведінкової прив'язаності до людини, яка здійснює догляд.

88. Для дітей мають бути створені усі умови для задоволення їхніх релігійних та духовних потреб, включаючи зустрічі з кваліфікованими представниками духовенства, а також право вільного вибору щодо того, брати чи не брати участь у релігійних службах, відвідуванні релігійних занять чи отриманні консультацій. Необхідно поважати релігійну приналежність кожної дитини; будь-який примус чи переконування змінити свої вірування чи релігію у період знаходження під доглядом є недопустимими.

89. Усі дорослі, які несуть відповідальність за дітей, повинні поважати та підтримувати право на недоторканість приватного життя, включаючи забезпечення відповідних приміщень для гігієнічних та санітарних процедур з урахуванням статевих відмінностей та взаємодії, а також наявність адекватних, безпечних та доступних місць для зберігання особистих речей.

90. Особи, які піклуються про дитину, повинні розуміти важливість своєї ролі у розвитку позитивних, безпечних та конструктивних стосунків з дітьми, і повинні бути в змозі виконувати ці завдання.

91. Умови проживання за будь-яких форм альтернативного догляду повинні відповідати вимогам охорони здоров'я та безпеки.

92. Через свої компетентні органи держави повинні вживати заходів для того, щоб умови проживання дітей у ситуаціях альтернативного догляду, а також нагляд за ними у такому середовищі забезпечували надійний захист від жорстокого поводження. При визначенні умов проживання особливу увагу слід приділяти віку, зрілості та ступеню уразливості кожної дитини. Заходи, спрямовані на захист дітей в умовах догляду, повинні відповідати вимогам закону і не повинні передбачати необґрунтованого обмеження їх свободи і поведінки у порівнянні з їх ровесниками, які проживають в їх громаді.

93. При усіх формах альтернативного догляду діти повинні бути забезпечені адекватним захистом від викрадення, торгівлі, продажу та усіх інших форм експлуатації. Усі пов'язані з цим обмеження їхньої свободи та поведінки повинні включати в себе тільки ті засоби, що є абсолютно необхідними для гарантування їх захисту від таких явищ.

94. Усі піклувальники повинні заохочувати дітей і молодих людей та сприяти їм у здійсненні та реалізації власного поінформованого вибору з урахуванням допустимих ризиків, віку дитини та її здібностей, що розвиваються.

95. Державам, організаціям та закладам, школам та іншим службам громади необхідно вживати відповідних заходів для того, щоб діти, які перебувають в умовах альтернативного догляду, не зазнавали стигматизації під час чи після передання їх під опіку. Зокрема, це має включати в себе заходи з мінімізації можливості ідентифікації дітей як таких, що знаходяться в умовах альтернативного догляду.

96. Будь-які дисциплінарні заходи та заходи, спрямовані на корекцію поведінки, що включають в себе тортури, жорстоке, нелюдське чи таке, що принижує людську гідність, поводження, у тому числі – ізоляція чи одиночне утримання, а також будь-які інші форми фізичного чи психологічного насильства, здатні підірвати фізичне чи психічне здоров'я дитини, повинні бути суворо заборонені відповідно до міжнародного права прав людини. Держави повинні вживати усіх необхідних заходів для попередження таких випадків, а також забезпечити їх караність за законом.

Обмеження контактів з членами сім'ї дитини та іншими важливими для дитини особами, ніколи не повинно використовуватися в якості її покарання.

97. Застосування сили та методів стримування будь-якого характеру може бути дозволеним тільки у тих випадках, коли це абсолютно необхідно для забезпечення фізичної чи психологічної недоторканості дитини чи інших осіб. Це має відбуватися відповідно до закону, в обґрунтований та пропорційний спосіб, із дотриманням основних прав дитини. Заходи стримування за допомогою ліків та засобів медичного призначення повинні впливати з терапевтичної необхідності; вони ніколи не повинні застосовуватися без належної оцінки та припису спеціаліста.

98. Діти, які перебувають під доглядом, повинні мати доступ до довіреної особи, якій вони можуть довіритися в умовах повної конфіденційності. Цю особу призначає компетентний орган за згоди дитини. Дитина має бути поінформованою про те, що за деяких обставин принцип конфіденційності може бути порушено відповідно до юридичних та етичних норм.

99. Діти, які перебувають під доглядом, повинні мати доступ до відомого їм ефективного і справедливого механізму, за допомогою якого вони зможуть подавати скарги чи інформувати про свої проблеми, пов'язані зі ставленням до них чи умовами їх перебування. Такі механізми повинні включати в себе наступне: первинні консультації, зворотний зв'язок, впровадження та подальші консультації. До цього процесу мають бути долучені молоді люди з попереднім досвідом перебування під доглядом, їхні висновки повинні розглядатися з належною увагою. Цей процес має відбуватися під керівництвом компетентних фахівців, які мають спеціальну підготовку для роботи з дітьми та молоддю.

100. Для того, щоб підтримати почуття індивідуальності, дитині потрібно допомогти вести щоденник її життєвої історії, що міститиме відповідну інформацію, фотографії, особисті речі та пам'ятки, що стосуються кожного етапу життя дитини. Такий щоденник може знаходитися у розпорядженні дитини усе її життя.

В. Юридична відповідальність за дитину

101. У ситуаціях, коли батьки дитини відсутні або неспроможні приймати повсякденні рішення у найкращих інтересах дитини, і коли передача дитини під альтернативний догляд здійснюється за розпорядженням чи згідно санкції компетентного адміністративного або судового органу, призначена особа чи відповідний компетентний орган повинні бути наділені повноваженнями та нести відповідальність за прийняття таких рішень замість батьків після консультацій з дитиною. Держави повинні запровадити механізми призначення таких осіб чи органів.

102. Така юридична відповідальність повинна визначатися компетентними органами влади та контролюватися безпосередньо цими органами або через офіційно уповноважені структури, включаючи неурядові організації. Відповідальність за дії таких осіб чи структур повинна лежати на органі, який їх призначив.

103. Особи, які несуть таку юридичну відповідальність, мають бути поважними громадянами, які володіють відповідними знаннями щодо питань, пов'язаних з дітьми; вони повинні вміти працювати безпосередньо з дітьми та розуміти будь-які особливі чи культурні потреби дітей, яких їм було доручено доглядати. Ці особи мають отримувати необхідну підготовку та професійну підтримку. Вони повинні мати усі можливості для прийняття незалежних і справедливих рішень відповідно до найкращих інтересів конкретної дитини, а також сприяти добробуту кожної дитини та охороняти його.

104. Роль та конкретні обов'язки призначеної особи чи органу мають включати в себе наступне:

- a) забезпечення захисту прав дитини, зокрема, забезпечення дитини належним доглядом, гідними умовами проживання, надання медичного обслуговування і можливостей для розвитку, надання психосоціальної, освітньої та мовної підтримки;
- b) забезпечення того, щоб дитина мала доступ у разі необхідності до юридичного та інших видів представництва, проведення консультацій з дитиною з тим, щоб переконатися, що її думка була врахована органами, що приймають рішення, а також консультування та інформування дитини про її права;
- c) сприяння ухваленню сталого рішення відповідно до найкращих інтересів дитини;
- d) забезпечення зв'язку між дитиною та різноманітними організаціями, які можуть надавати дитині відповідні послуги;
- e) допомога у розшуку сім'ї дитини;
- f) контроль за тим, щоб процес репатріації чи возз'єднання дитини з сім'єю здійснювався відповідно до її найкращих інтересів;
- g) коли це доречно, надання дитині допомоги з питань підтримки зв'язку з її сім'єю.

1. Організації та заклади, відповідальні за формальний догляд

105. Законодавство повинно закріплювати вимогу щодо обов'язкової реєстрації усіх організацій та закладів, і отримання ними дозволу на виконання своєї діяльності від служби соціального забезпечення чи іншого компетентного органу; при цьому невиконання цих нормативних положень має вважатися порушенням, що тягне відповідальність за законом. Дозволи повинні видаватися та періодично переглядатися компетентними органами на основі стандартних критеріїв, що мають охоплювати, щонайменше, завдання, напрямки діяльності, порядок набору та кваліфікацію персоналу, умови надання догляду, фінансові ресурси і управління організацією чи закладом.

106. Усі організації та заклади повинні мати письмові положення, що відповідають цим Керівним принципам та чітко визначають цілі, політику, методи і стандарти, що застосовуються під час відбору, моніторингу, нагляду та оцінки кваліфікованого та придатного персоналу, що опікується дітьми, аби забезпечити досягнення зазначених цілей.

107. Усі організації та заклади повинні розробити кодекс поведінки співробітників, що відповідає цим Керівним принципам, де, зокрема, має бути визначена роль кожного фахівця та співробітника, який піклується про дітей, а також викладена чітка процедура інформування про можливі випадки неналежного виконання тим чи іншим співробітником своїх обов'язків.

108. Форми фінансування надання догляду за жодних обставин не повинні заохочувати недоцільне влаштування або тривале перебування дитини під опікою, яку організовує чи здійснює організація або заклад.

109. Необхідно вести комплексні та регулярні записи щодо надання послуг в межах альтернативного догляду, включаючи детальні справи на усіх дітей, які знаходяться під опікою, і на штатних співробітників, а також дані про усі фінансові операції.

110. Записи щодо дітей, які перебувають під доглядом, повинні бути повними, своєчасними, конфіденційними і надійно захищеними; вони повинні містити інформацію про прийом та вибуття дитини, а також про форму, зміст та деталі передачі кожної дитини під догляд, разом з будь-якими відповідними документами, що ідентифікують особу дитини та містять інші особисті дані.

Інформацію про сім'ю дитини має бути включено до справи дитини, а також до звітів за результатами періодичних оцінок. Такі записи мають супроводжувати дитину впродовж усього періоду здійснення альтернативного догляду, та враховуватися усіма уповноваженими фахівцями, які відповідають за поточний догляд за дитиною

111. Згадані вище записи можуть бути доступними для дитини та її батьків чи опікунів (піклувальників) у межах права дитини на недоторканість приватного життя та права на конфіденційність. Перед ознайомленням зі справою, під час та після її вивчення повинна надаватися відповідна консультаційна допомога.

112. Усі служби з надання альтернативного догляду повинні мати чітку політику щодо дотримання конфіденційності у відношенні до інформації стосовно кожної дитини, вимоги якої повинні знати і виконувати усі особи, які здійснюють опіку над дітьми.

113. Згідно з передовою практикою, усі організації та заклади повинні вживати систематичних заходів для того, щоб перед прийомом на роботу особи, які будуть здійснювати догляд за дітьми, та інші працівники, які безпосередньо контактуватимуть з дітьми, проходили належну та комплексну атестацію на предмет придатності до роботи з дітьми.

114. Умови роботи (включаючи заробітну платню) осіб, які здійснюють догляд за дітьми, найнятих організаціями та закладами, повинні бути такими, щоб максимально збільшувати мотивацію, задоволення від роботи і наступність, що дозволить посилити їх прагнення виконувати свої професійні обов'язки у найкращий та найефективніший спосіб.

115. Усі особи, що здійснюють догляд за дітьми, повинні пройти навчання з питань прав дітей, позбавлених батьківського піклування, а також особливої уразливості дітей у складних ситуаціях, наприклад, невідкладної передачі під догляд чи влаштування під догляд за межами території їх постійного проживання. Також необхідно забезпечити урахування культурних, соціальних, гендерних та релігійних аспектів. Державам слід надати необхідні ресурси та засоби для визнання цих спеціалістів, щоб сприяти впровадженню цих положень.

116. Усі штатні особи організацій чи закладів, що здійснюють догляд за дітьми, повинні пройти навчання щодо правильного реагування на проблемну поведінку дитини, зокрема, засвоїти методи розв'язання конфліктних ситуацій для запобігання заподіяння дитиною шкоди собі чи іншим.

117. Організації та заклади повинні вживати заходів для того, щоб за відповідних умов особи, що здійснюють догляд за дітьми, були готові працювати з дітьми з особливими потребами, насамперед дітьми, які живуть з ВІЛ/СНІДом чи страждають від інших хронічних фізичних чи психічних захворювань, а також з дітьми з фізичними та розумовими відхиленнями.

2. Виховання у прийомній сім'ї

118. Компетентний орган чи структура повинна розробити систему та провести належну підготовку персоналу для оцінювання і узгодження потреб дитини з можливостями та ресурсами потенційних прийомних батьків чи батьків-вихователів, а також для підготовки усіх зацікавлених осіб до процесу передання дитини під опіку.

119. У кожній місцевості та території необхідно визначити коло акредитованих прийомних батьків та батьків-вихователів, здатних забезпечити дітям догляд та захист, зберігаючи при цьому їхні зв'язки з родиною, громадою та культурною спільнотою.

120. Необхідно розробити та запровадити систему спеціальної підготовки, підтримки та консультування для прийомних батьків та батьків-вихователів, заняття для яких повинні проводитися через регулярні інтервали до, під час та після передачі дитини під догляд.

121. Особи, що піклуються про дитину, повинні мати можливість висловлювати свої думки та впливати на політику організацій, що забезпечують догляд, а також інших структур, що опікуються дітьми, позбавленими батьківського піклування.

122. Необхідно усіляко сприяти створенню асоціацій прийомних батьків та батьків-вихователів, здатних надавати взаємну підтримку і робити внесок у розробку політики і практики у цій галузі.

С. Догляд у закладах інтернатного типу

123. Заклади інтернатного типу повинні бути невеликими і виходити з пріоритету прав і потреб дитини у середовищі, максимально наближеному до оточення сімейного типу чи малої групи. В цілому, їхнім завданням має стати надання тимчасового догляду і активне сприяння реінтеграції дитини у свою сім'ю, або, якщо це неможливо – забезпечення постійного, стабільного догляду за дитиною в альтернативному сімейному середовищі, у тому числі – шляхом усиновлення чи *кафали* згідно з ісламським правом.

124. Необхідно вживати заходів для того, щоб за необхідності та у відповідних випадках дитина, яка потребує виключно захисту і альтернативного догляду, розміщувалася окремо від дітей, які підпадають під систему правосуддя у кримінальних справах.

125. Компетентний центральний чи місцевий орган влади повинен запровадити жорсткий порядок перевірки та відбору, завдяки чому діти будуть прийматися у такі заклади тільки у встановлених випадках.

126. Державам необхідно вживати заходів для того, щоб заклади інтернатного типу були укомплектовані достатньою кількістю осіб, які здійснюють догляд за дитиною, що дозволить їм приділяти персональну увагу кожній дитині і, де це доцільно, надасть дитині можливість налагоджувати тісні, довірливі стосунки з конкретним вихователем. Крім того, вихователі повинні розподілятися у межах закладу таким чином, щоб мати змогу ефективно реалізовувати його цілі і завдання та забезпечувати захист дітей.

127. Закони, політика та нормативні положення повинні забороняти підбір та підбурювання дітей до їх влаштування у заклади інтернатного типу з боку організацій, закладів та окремих осіб.

D. Перевірка та моніторинг

128. Організації, заклади та спеціалісти, які займаються здійсненням догляду, повинні звітувати перед конкретним державним органом, який, окрім інших завдань, повинен забезпечити проведення регулярних і частих перевірок, що включатимуть як заплановані, так і позачергові відвідування з проведенням бесід та спостереженням за дітьми і персоналом.

129. Наскільки це можливо і доцільно, функції інспектування повинні включати в себе компонент з проведення тренінгів та зміцнення потенціалу осіб, які надають послуги з догляду.

130. Необхідно стимулювати створення державами незалежного національного механізму моніторингу з належним урахуванням принципів, що стосуються статусу національних установ, які опікуються просуванням та захистом прав людини («Паризькі принципи»)⁹. Такий механізм моніторингу повинен бути легкодоступним для дітей, батьків та осіб, які несуть відповідальність за дітей, позбавлених батьківського піклування. Функції моніторингового механізму повинні включати в себе наступне:

⁹ Резолюція 48/134, додаток

- a) консультування в умовах конфіденційності з дітьми, які перебувають під будь-якими формами альтернативного догляду, відвідування місць їх проживання та розслідування будь-яких випадків можливого порушення прав цих дітей за фактом отримання скарги чи за власною ініціативою;
- b) вироблення рекомендацій стосовно політики відповідних органів влади з метою покращення поводження з дітьми, позбавленими батьківського піклування, та забезпечення відповідності такого ставлення висновкам досліджень з питань захисту, здоров'я, розвитку дітей та догляду за ними;
- c) внесення пропозицій і зауважень, що стосуються проектів законодавчих актів;
- d) незалежний внесок у процес подання звітів відповідно до вимог Конвенції ООН про права дитини², у тому числі – періодичних доповідей держав-учасниць до Комітету з прав дитини у частині, що стосується виконання цих Керівних принципів.

Е. Підтримка після припинення здійснення догляду

131. Організації та установи повинні мати чітку політику та реалізовувати узгоджені заходи щодо планового та позапланового завершення їхньої роботи з дітьми, з метою забезпечення цих дітей необхідною підтримкою після завершення здійснення догляду/та або подальшого супроводу. Впродовж усього періоду надання догляду ці структури повинні систематично готувати дитину до того, щоб вона була здатна себе забезпечувати та повністю інтегрувати в громаду, в першу чергу завдяки здобуттю соціальних і життєвих навичок, що розвиваються завдяки участі у житті територіальної громади.

132. Процес переходу від опіки до періоду після завершення надання догляду повинен враховувати стать, вік, зрілість і особливі обставини дитини, а також включати в себе консультування і підтримку, в першу чергу для того, щоб уникнути її експлуатації. Діти, які виходять з-під опіки (піклування), повинні активно долучатися до планування свого життя після припинення надання догляду. Діти з особливими потребами, наприклад, діти-інваліди, повинні користуватися послугами відповідної системи підтримки, що дозволить їм, між іншим, уникати зайвого влаштування в заклади інтернатного типу. Необхідно заохочувати підприємства державного та приватного сектору (у тому числі – шляхом створення певних пільг) до прийняття на роботу осіб з числа дітей, які перебували в умовах різних форм догляду, передусім дітей з особливими потребами.

133. Необхідно докласти особливих зусиль, щоб для кожної дитини, якщо це можливо, був призначений спеціальний співробітник, який би допомагав їй у переході до самостійного життя після завершення надання догляду.

134. Підготовка до самостійного життя після завершення надання догляду повинна розпочатися якнайраніше після взяття дитини під опіку і у будь-якому разі – задовго до того, як дитина залишить заклад чи середовище, де забезпечується догляд.

135. Систематичне створення можливостей стосовно загальноосвітньої та професійної підготовки має стати невід'ємним компонентом засвоєння життєвих навичок молодими людьми, щодо яких припиняється здійснення догляду, аби допомогти їм стати фінансово незалежними і отримувати власний дохід.

136. Молодим людям, щодо яких припиняється здійснення догляду, а також після завершення догляду, необхідно забезпечити доступ до соціальних, юридичних та медичних послуг разом з відповідною фінансовою підтримкою.

VIII. Догляд за дітьми за межами країн їх постійного проживання

A. Передання дитини під догляд за кордон

137. Ці Керівні принципи застосовуються до усіх державних та приватних організацій та усіх осіб, які займаються передачею дітей під догляд у країну, що не є країною постійного проживання дитини, з метою, наприклад, медичного лікування, тимчасового проживання, відпочинку чи з будь-якої іншої причини.

138. Відповідним державам слід забезпечити функціонування спеціально призначеного органу, який би відповідав за визначення конкретних стандартів, що слід дотримуватися. Зокрема, йдеться про критерії відбору осіб, що здійснюють догляд за дитиною у приймаючій країні, про якість догляду і подальшого супроводу, а також про контроль і моніторинг функціонування таких схем.

139. Щоб заручитися необхідним міжнародним співробітництвом та захистом дитини у таких ситуаціях, державам настійно рекомендується ратифікувати Гаазьку конвенцію про юрисдикцію, застосовуване право, визнання, виконання та співробітництво стосовно батьківської відповідальності й заходів захисту дітей від 19 жовтня 1996 року¹⁰, чи приєднатися до неї.

B. Здійснення догляду за дитиною, яка вже знаходиться за кордоном

140. Ці Керівні принципи, а також інші відповідні міжнародні положення повинні застосовуватися до усіх державних та приватних структур, та до усіх осіб, які займаються забезпеченням догляду за дітьми, які потребують цього під час перебування у країні, яка не є країною їх постійного проживання, з будь-яких причин.

141. Діти без супроводу чи відособлені діти, які уже знаходяться за кордоном, як правило, користуються тим же рівнем захисту та догляду, як і діти, що постійно мешкають у відповідній країні.

142. При визначенні необхідної форми догляду необхідно уважно враховувати – залежно від конкретного випадку – розрізнення та відмінності дітей без супроводу чи відособлених дітей (йдеться, зокрема, про етнічне чи міграційне походження, культурні та релігійні відмінності тощо).

143. Діти без супроводу та відособлені діти, у тому числі ті, які прибули у країну незаконно, як правило, не мають позбавлятися волі тільки за порушення місцевого закону, що регулює в'їзд на територію країни та перебування на її території.

144. Діти, які є жертвами торгівлі людьми, не повинні затримуватися поліцією чи піддаватися покаранню за свою участь у злочинній діяльності під примусом.

145. Відразу після виявлення дитини без супроводу, державам настійно рекомендується призначити їй опікуна (піклувальника), або, якщо це необхідно – представника через організацію, що відповідає за її догляд та благополуччя, які будуть супроводжувати дитину впродовж усього процесу визначення її статусу та ухвалення відповідних рішень щодо неї.

146. Відразу після того, як дитина без супроводу чи відособлена дитина буде узята під опіку, необхідно докласти всіх прийнятних зусиль для розшуку її сім'ї та відновлення сімейних зв'язків, якщо це не суперечить найкращим інтересам дитини і не наражає сторін-учасниць процесу на небезпеку.

¹⁰ United Nations, *Treaty Series*, vol. 2204, No. 39130

147. Для того, щоб сприяти плануванню майбутнього дитини без супроводу чи відособленої дитини в інтересах якнайкращого захисту її прав, відповідні державні органи та служби соціального забезпечення повинні докладати усіх зусиль з тим, щоб отримати документи та інформацію для проведення оцінки ризиків для дитини, а також соціальних і сімейних умов в країні її постійного проживання.

148. Дітей без супроводу чи відособлених дітей не можна повертати в країну їх постійного проживання, якщо:

a) за результатами оцінки ризиків та безпеки є усі підстави вважати, що це загрожуватиме безпеці дитини;

b) до повернення не було визначено особу, що буде здійснювати догляд за дитиною, таку як: один з батьків, інший родич, інший повнолітній опікун (піклувальник), державний орган чи уповноважений заклад з питань догляду за дітьми у країні походження, яка погоджується і може взяти на себе відповідальність за дитину і забезпечити їй необхідний догляд і захист;

c) з будь-яких інших причин повернення суперечить найкращим інтересам дитини за оцінкою компетентних органів.

149. Зважаючи на цілі, перераховані вище, необхідно підтримувати, зміцнювати та розвивати співробітництво між державами, регіонами, місцевими органами влади та громадянським суспільством.

150. Слід передбачити ефективну участь консульських служб або, якщо це неможливо – уповноважених представників країни походження, якщо це відповідає найкращим інтересам дитини і не наражає її та її сім'ю на небезпеку.

151. Особи, які відповідають за благополуччя дитини без супроводу чи відособленої дитини, повинні сприяти регулярному спілкуванню дитини з її сім'єю за виключенням випадків, коли це суперечить її бажанню і явно не відповідає найкращим інтересам дитини.

152. Передача дитини з метою усиновлення чи *кафали* згідно з ісламським правом не повинна вважатися належною первинною формою влаштування дитини без супроводу чи відособленої дитини. Державам рекомендується розглядати цей варіант тільки після того, як будуть вичерпані усі спроби визначити місцезнаходження батьків дитини, її далеких родичів чи звичних для неї опікунів (піклувальників).

IX. Догляд в надзвичайних ситуаціях

A. Застосування Керівних принципів

153. Ці Керівні принципи продовжують застосовуватися і в умовах надзвичайних ситуацій, що виникають в результаті природних та антропогенних катастроф, включаючи міжнародні та локальні збройні конфлікти та іноземну окупацію. Особам та організаціям, що бажають працювати в інтересах дітей, позбавлених батьківського піклування, у надзвичайних ситуаціях настійно рекомендується діяти відповідно до цих Керівних принципів.

154. За таких обставин державі чи фактичним органам влади у відповідному регіоні, міжнародному співтовариству, а також усім місцевим, національним, іноземним та міжнародним агенціям, що надають чи мають намір надавати послуги, спрямовані на дітей, необхідно звернути особливу увагу на наступні дії:

- a) переконатися, що усі організації та особи, які опікуються проблемами дітей без супроводу чи відособлених дітей, володіли необхідним досвідом, підготовкою, ресурсами і засобами для виконання цих завдань у належний спосіб;
- b) за необхідності розвивати тимчасовий та довгостроковий догляд на сімейній основі;
- c) використовувати догляд у закладах інтернатного типу виключно у якості крайнього засобу до того, як буде розвинута система догляду на сімейній основі;
- d) заборонити створення нових закладів інтернатного типу, призначених для одночасного здійснення догляду за великими групами дітей на постійній або довготривалій основі;
- e) попереджувати транскордонне переміщення дітей, окрім випадків, передбачених пунктом 160, викладеним нижче;
- f) запровадити обов'язкову вимогу щодо співпраці у сфері розшуку сім'ї та реінтеграції у сім'ю.

Попередження роз'єднання

155. Організації та органи влади повинні робити усе можливе, щоб попередити роз'єднання дітей з їхніми батьками чи опікунами (піклувальниками), за виключенням випадків, коли цього вимагають найкращі інтереси дитини. Крім того, слід вживати заходів, щоб дії уповноважених осіб несвідомо не спричинили роз'єднання сім'ї через надання послуг і пільг тільки дітям, а не сім'ям в цілому.

156. Роз'єднання за ініціативою батьків дитини чи осіб, що їх замінюють, необхідно попереджати шляхом:

- a) забезпечення усіх домогосподарств доступом до основних продуктів харчування, товарів медичного призначення та інших важливих послуг, включаючи освіту;
- b) обмеження розвитку інтернатних форм виховання дитини, та обмеження їх використання тільки ситуаціями, коли це абсолютно необхідно.

В. Впорядкування догляду

157. Необхідно сприяти активній участі громад у здійсненні моніторингу та вирішенні проблем догляду та захисту, з якими стикаються діти на місцевому рівні.

158. Необхідно заохочувати здійснення догляду за дитиною у рідній для неї громаді, включаючи передачу під опіку (піклування), адже це забезпечує безперервність процесу соціалізації та розвитку.

159. Оскільки діти без супроводу та відособлені діти можуть наражатися на підвищений ризик жорстокого поводження та експлуатації, забезпечення їх захисту вимагає спеціальних заходів з моніторингу та надання конкретної допомоги опікунам (піклувальникам).

160. Дітей, які опинилися у надзвичайній ситуації, не слід переміщувати в інші країни - за межі країни їх звичайного проживання, з метою забезпечення альтернативного догляду. Виключенням є тимчасове переміщення на основі переконливих аргументів, пов'язаних з охороною здоров'я, медичними міркуваннями чи безпекою. У цьому випадку діти повинні знаходитися максимально близько до своєї домівки; їх повинен супроводжувати один з батьків чи опікун (піклувальник), відомий дитині. Крім того, має бути розроблений чіткий план повернення.

161. Якщо реінтеграція у сім'ю неможлива протягом відповідного терміну, або якщо вона вважається такою, що не відповідає найкращим інтересам дитини, необхідно забезпечити ухвалення сталих та остаточних рішень, таких, як усиновлення чи *кафала* згідно з ісламським правом. Якщо і ці варіанти неможливі, потрібно розглянути інші довгострокові рішення щодо дитини, такі, як влаштування у прийомну сім'ю або у відповідний заклад інтернатного типу, включаючи, наприклад, групове проживання в будинку та інші контрольовані форми проживання.

С. Розшук сім'ї та реінтеграція у сім'ю

162. Встановлення особи, реєстрація та видача документів дітям без супроводу дорослих чи відособленим дітям є пріоритетним завданням у будь-якій надзвичайній ситуації, що має виконуватися у найкоротші терміни.

163. Заходи щодо реєстрації повинні здійснюватися державними органами або під їх безпосереднім контролем - уповноваженими на те організаціями, що відповідають за виконання цього завдання і володіють відповідним досвідом.

164. Необхідно дотримуватися принципу конфіденційності стосовно зібраної інформації, а також запроваджувати системи безпечної передачі і зберігання інформації. Інформацію слід передавати тільки належним чином уповноваженим структурам з метою розшуку сім'ї, реінтеграції та забезпечення догляду.

165. Усі особи, що займаються розшуком членів сім'ї чи опікунів (піклувальників) за законом чи звичаями, повинні, якщо це можливо, діяти узгоджено, використовуючи стандартні форми та взаємно сумісні процедури. Вони повинні вживати заходів для того, щоб дитина та інші зацікавлені особи не наражалися на небезпеку в результаті їхніх дій.

166. Дійсність спорідненості та підтвердження готовності дитини і членів сім'ї до возз'єднання повинні перевірятися у кожному конкретному випадку. Недопустимими є будь-які дії, здатні перешкодити потенційній реінтеграції у сім'ю, наприклад, усиновлення, зміна імені чи віддалення від можливого місцеперебування сім'ї до того, як будуть вичерпані усі можливості щодо розшуку сім'ї дитини.

167. Відповідна документація щодо будь-якої форми влаштування дитини повинна зберігатися у надійному та безпечному місці з тим, щоб максимально спростити возз'єднання з сім'єю у майбутньому.